

GLOBAL TEKELLEŞME TÜRKİYE ÇELİK ENDÜSTRİSİ TARAFINDAN NASIL ALGILANMALI?

■ Muammer BİLGİÇ Metalurji Mühendisi

Dünya cevher üretiminde ilk 10 üreticinin payı % 97 dir, Kok kömüründe ilk 10 üreticinin payı % 71 dir, çelik üretiminde ise ilk on üreticinin payı henüz % 27 dir. Uluslararası export hurda piyasasında ilk 20 üreticinin payı 5 sene önce % 25 ler de iken şu anda % 65 lere yaklaşmıştır.

Dünyanın en büyük çelik üreticisi yaklaşık % 10 düzeyindeki Pazar payına karşın kendisinin hala global bir şirket olarak tanımlanamayacağını iddia etmektedir, global olmak için tek başına en az % 20 lere ulaşılması gerektiğini söylemektedir.

Dünya çelik endüstrisi değer üretim zincirinde Cevher ve kok kömürü üreticilerinin payı 2004 yılında % 18 iken , 2009 yılında bu oran % 72 ye yükselmiştir.

Dünya'da Çelik üreticileri için en güncel hedef, yeni üretim kapasiteleri oluşturmak yerine aşağı yönde dikey entegrasyon, yani yeni hammadde kaynaklarını ele geçirmek olmaktadır.

Cevher üreticilerinin en büyükleri yeni dev çelik üretim yatırımlarında pay almaya başlamışlardır (Örnek VALE, TKS). Bazıları ise inovatif çelik üretim prosesleri geliştirme projelerinde dev çelik üreticileri ile birlikte rol almaktadırlar (Örnek Hismelt projesi; Rio Tinto, Mitsubishi, Nucor, Shagan ortaklığı).

Tüm bu veriler Türkiye Çelik endüstrisi tarafından nasıl algılanmalıdır ?

Türkiye çelik endüstrisi sanki bu gelişmelerin dışında ve stratejik olarak kurgulanmış uzun dönemli çalışmaların sonuçlarından hiç etkilenmeyen, etkilenmeyecek gibi görünen, kendi özel dünyasında yaşayan bir ülke

görünümündedir. Tekelleşme, ya da moda tanımı ile globalleşme hemen tüm önde gelen çelik üreticisi ülkelerde gündemin önemli bir maddesi iken, Türkiye'de çok parçalı, ufak olsun benim olsun ilkesinde ısrar devam etmektedir. Bunun da ötesinde, yukarıda vurgulanmaya çalışılan tekelleşme, çelik üretimindeki tekelleşmeden fazla çelik üretiminin ana hammaddelerindeki tekelleşmedir. Her iki tekelleşmenin de uzun vadede Türkiye'yi etkilememesi mümkün değildir, sorgulanması gereken gerçek; cevherde % 65 lerde , hurda da % 70 lerde dolaşan ithalata bağımlılığımızın dünyadaki tekelleşme gerçeğinin etkilerinden ne kadar muaf olacağıdır.

Çelik üreticilerinin stratejik kaygılarının en başında hammadde yeterliliği gelmektedir. Biz ise kendi kendine yeterlilik konusunu sanki sadece cari açık etrafında oluşan tartışmalar nedeni ile gündeme almış gibiyiz. Kendi kendine yeterlilik özellikle yer altı kaynakları açısından bir seçim değil, zorunluluktur. Avrupa , Güney Kore , Japonya çelik üretim sıralamasında bizden önde ülkeler olmalarına rağmen cevherde hemen hemen % 100 dışa bağımlı ülkelerdir. Çin, en büyük cevher üreticilerinden olmasına karşın kendi kendine yeterliliği % 30 civarındadır. Zorunluluk stratejik uygulamaları da zorunlu kılmıştır, hemen hepsi kendi ülkelerinde olmayan kaynakları başka ülkelerde edinmişlerdir, ülke olarak kendi kendine yeterlilikleri yoksa bile şirket bazında kendine yeterlilikleri yüksektir ve bu stratejik bir uygulama olarak öncelikli konudur.

2012 ilk çeyrek itibarı ile dünyanın en büyük 8 çelik üreticisi ülke konumuna yerleşmiş görünümdeyiz, ilk 8 in en önemli gündem maddelerinden biri olan hammadde tedariği bizler için stratejik planlama gündemimizin neresindedir?

**Tekelleşme, ya da moda tanımı ile
globalleşme hemen tüm önde gelen
çelik üreticisi ülkelerde
gündemin önemli bir maddesi iken,
Türkiye'de çok parçalı,
ufak olsun benim olsun ilkesinde
ısrarla devam etmektedir.**

Konu, tek başına, geleneksel bize bir şey olmaz mantığının bir tezahürü olarak tanımlanamaz veya vurdu duymazlık ile de açıklanamaz, henüz gündeme gelmedi, geldiği zaman düşünürüz basitliği olarak ta tanımlanamaz.

Sanırım konunun açıklaması Türkiye çelik endüstrisinin tekil büyüme mekanizmasında yatmaktadır. Geleneksel hurda pazarlarındaki arz ile talep arasındaki talep lehine açık, Türkiye’li girişimcilerin çok farklı ve dinamik iş yapma sistematiği ile tüm sektör çalışanlarının herkezce kabul edilen iş yapma yetenekleri ve önce uzak doğu, ardından körfezin inanılmaz talebinin sürüklediği inşaat çeliği pazarı, büyümenin ana motoru olmuştur. Son 30 yılda dünya % 97 büyür iken, Türkiye % 1060 büyümüştür.

Büyümede sektörün dinamizminin ve farklı iş yapma dinamiklerinin uygun koşulların değerlendirilmesinde etkin olduğu bir gerçektir, ancak görünen odur ki, bu farklı iş yapma dinamikleri kendi içinde zaaflarını da beraberinde taşımaktadır.

Sektör kendi kulvarında olan ülkeler ile kıyaslanamayacak düzeyde düşük karlılıkları bile yeterli bulan bir konformizm içinde gibidir. Hem hurda , hem de mamul piyasasındaki genelde kontrolümüz dışında seyreden, ancak sıklığı giderek artan dalgalanmaların takibi ile edinilen çoğunlukla pozisyon karlılıkları temel kar elde etme pratiği olmuştur.

Biz ne dönemler gördük, hepsinden başarı ile geçtik, olağanüstü karları olağan üstü zararlar için yaptık, kapanan her pazarın ardından yeni bir Pazar bulduk, yetmedi Güney Amerika pazarını açtık, hurdasını alıp hem hurda, hem de mamul için üzerine navlun ödediğimiz halde ABD’yi pazarımız yaptık, 30 yıldır hep hurda bitecek hikayeleri dinledik , bitmedi, yine bitmeyecek ve biz 2023 ler de 60 milyon tonlara hem de yine hurda temelli bir üretim biçimi ile ulaşacağız söylemleri klasikleşmiş bir görünümdür.

Tüm bu hayatta kalma ve büyüme becerisine saygıyı elden bırakmadan sonuç olarak şu önerileri ve tespitleri yapmak isterim.

- i. Ekonominin genel kurallarından sonsuza kadar bağımsız kalınamayacağı bilinmelidir.
- ii. Bizlerin yeteneğinin hayatın temel gerçeklerini değiştirecek güçte olduğunu ve fiyat ve Pazar kontrolü için yapılan tekelleşmeden etkilenmeyeceğimizi düşünmek sadece bir yanılsamadır.

Büyümede sektörün

dinamizminin ve farklı iş yapma

dinamiklerinin uygun koşulların

değerlendirilmesinde etkin olduğu

bir gerçektir,

- iii. Uzun dönemli Hammadde yeterliliği, verimliliği ve bu konuda yapılacak çalışmalar çelik üretiminde büyümeden daha önemli bir konudur.
- iv. % 80’ i hammadde olan üretim maliyeti profiline sahip ve bunun da % 70’ i tekelleşen bir dünyadan ithalata bağımlı bir sektörde; en önemli işletme ve strateji konusu hammadde verimliliğidir.
- v. Alternatif hammadde kullanımları bir seçim değil zorunluluktur. Eski paradigmanın yüksek üretim hızı, düşük enerji için bol oksijen kullanımı ve hammadde verimliliğine pek önem vermeyen pratiği yeni dünyanın gerekliliklerine cevap vermekten uzaktır.
- vi. Alternatif hammadde parametresini dikkate almayan yeni yatırımlar yeterince risk analizi yapılmamış yatırımlardır.
- vii. İstatiksel veriler ve grafikler bilimsel olarak derlenmiş ise çalışan ve yol gösteren enstrümanlardır. Cevher, kömür, hurda, yeterlilik, büyüme , karlılık ve pazar değişimleri ile ilgili yeterince yol gösterici grafik ve projeksiyon vardır , bu grafiklerin dışında bir dünya oluşturabileceğimiz ve anlamlı bir karlılık ve sürdürülebilirlik tesis edebileceğimizi düşünmek yanılsamadır.